

складної ситуації, яка виявляється в економічній нестабільності і духовному розладі суспільства. Сучасні проблеми викликають нові труднощі у вихованні учнів.

Саме застосування проектування виховної системи допоможе створити необхідне розвиваюче середовище, яке дозволить не тільки виявляти, але і розвивати схильності, інтереси, активність кожного школяра. Сучасна школа гостро потребує гуманізації відносин дітей і дорослих, в демократизації її життєдіяльності, також назріла необхідність цілісної організації виховного процесу, вимога взаємозв'язку всіх його ланок.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Безрукова В. Педагогіка: Проективна педагогіка / В. Безрукова. – Екатеринбург: Деловая книга, 1996. – 342 с.
2. Дубасенюк О. Основи теорії і практики професійної виховної діяльності / О. Дубасенюк. – Житомир: Житомирський держ. педагогічний ін-т ім. І. Франка, 1995. – 187 с.
3. Елканов С. Основи професійного самовоспитання майбутнього учителя / С. Елканов. – М.: Просвещение, 1989. – 189 с.
4. Караковский В., Новікова Л., Селіванова Н. Виховання Виховання... Виховання!: Теорія і практика шкільних виховних систем / В. Караковский, Л. Новікова, Н. Селіванова. – К.: Нова школа., 1996. – С. 135
5. Макаренко А. Методика виховної роботи / А. Макаренко. – К.: Рад. школа, 1990. – 366 с.
6. Степанов Є. Моделювання виховної системи освітньої установи: теорія, технологія, практика / Є. Степанов. – Псков, 1998. – 132 с.
7. Сучасний словник іншомовних слів: близько 20 тис. слів і словосполучень / [уклад.: О. Скопненко, Т. Цимбалюк]. – К.: Довіра, 2006. – 789 с.

BIBLIOGRAFIYA

1. Bezrukova V. Pedagogika: Proyektivnaya pedagogika / V. Bezrukova. –Yekaterinburg: Delovaya kniga, 1996. – 342 s.

2. Dubasenyuk A. Osnovy teorii i praktiki professional'noy vospitatel'noy deyatel'nosti / A. Dubasenyuk. – Zhitomir: Zhitomirskiy gos. pedagogicheskiy drt im. I. Franko, 1995. – 187 s.

3. Yelkanov S. Osnovy professional'nogo samovospitaniya budushchego uchitelya / S. Yelkanov. – M.: Prosveshcheniye, 1989. – 189 s.

4. Karakovskiy V., Novikova L., Selivanova N. Vospitaniye Vospitaniye ... Vospitaniye! Teoriya i praktika shkol'nykh vospitatel'nykh sistem / V. Karakovskogo, L. Novikova, N. Selivanova. – M.: Novaya shkola., 1996. – 135 s.

5. Makarenko A. Metodika vospitatel'noy raboty / A. Makarenko. – M.: Sov. shkola, 1990. – 366 s.

6. Stepanov Ye. Modelirovaniye vospitatel'noy sistemy obrazovatel'nogo uchrezhdeniya: teoriya, tekhnologiya, praktika / Ye. Stepanov. – Pskov, 1998. – 132 s.

7. Suchasnyy slovnyk inshomovnikh sliv: okolo 20 tys. sliv i slovospoluchen / [uklad.: O. Skopnenko, T. Tsymbalyuk]. – K.: Dovira, 2006. – 789 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ПРИЩЕПА Світлана Михайлівна –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: проектування виховної системи навчального закладу, проектування виховної діяльності класного колективу.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

PRYSHCHERA Svitlana Mykhailivna –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of the Ukrainian Literature, Ukrainianstudying and Methods of Education, Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: designing of the upbringing system of educational institutions, designing of educational activities of a classroom group.

УДК 75.058: 111.852-043.86-053.4

РАГОЗІНА ВІКТОРІЯ ВАЛЕНТИНІВНА –

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії дошкільної освіти і виховання Інституту проблем виховання НАПН України
e-mail: vlavian@ukr.net

ДЕКОРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ У РАНЬОМУ І ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Декоративна діяльність має непересічне значення у

загальному і художньо-естетичному розвитку в період дошкільного дитинства, володіє навчальним, розвивальним і виховним

потенціалом, містить значні можливості для розвитку емоційно-почуттєвої, естетичної сфери дитини, її художньої творчості, особистісних якостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Грунтуючись на розумінні необхідності і значущості впливу народного мистецтва у форумванні дошкільника, дослідники радянського періоду розробляли методику навчання дітей дошкільного віку декоративному малюванню, ліпленню і аплікації у фронтальних заняттях та у вільний від занять час (О. Бакушинський, Н. Халезова, Н. Курочкіна, Г. Пантюхіна, О. Усова та ін.). Сучасні вчені-педагоги (О. Дронова, Т. Комарова, І. Ликова, Г. Сухорукова та ін.) розкривають естетичну специфіку декоративного мистецтва як важливого чинника у вихованні дошкільника, обґрунтовують технології розвитку дитини засобами декоративної діяльності. В чинних програмах навчання, виховання і розвитку дітей дошкільного віку наголошується на необхідності використання декоративного мистецтва у навчально-виховному процесі ДНЗ, однак, завдання декоративної діяльності представлено в контексті навчання образотворчому мистецтву і окремо не виділено. Можна погодитися з логікою авторів, особливо з огляду на те, що вона зумовлюється досягненнями дитини у малюванні, ліпленні, аплікації. Однак, декоративна діяльність відзначається своєю специфікою і має свою мету, завдання, процес і результати. А тому педагоги відчують труднощі, пов'язані з організацією декоративної діяльності від раннього і до старшого дошкільного віку у взаємоузгодженні з іншими видами зображувальної діяльності та потребують навчально-методичного забезпечення, в якому б системно й послідовно відображався зміст і структура занять, методи, ілюстративний матеріал.

Метою статті є висвітлення особливостей педагогічного супроводу декоративної діяльності на всіх вікових етапах з виокремленням завдань декоративного ліплення і малювання, що реалізовано на прикладах занять у авторських альбомах з художньої творчості (серії: «Диво-творчість», «Маленький митець»).

Виклад основного матеріалу дослідження. Декоративна діяльність є унікальним засобом, що сприяє вихованню моральних цінностей дошкільників (ознайомлення з українським декоративним мистецтвом, народними промислами поглиблює уявлення дітей про національні здобутки, викликає патріотичні почуття), їх креативному (замислюється й реалізується

творча ідея), естетичному (за допомогою декору увиразнюються декоративні та вироби у інших видах мистецтва) розвитку, соціалізації (виявлення соціальної активності у пізнанні і створенні декоративних творів і виробів), покращенню здоров'я (відчуття позитивних емоцій, душевного і фізичного комфорту).

Заняття декоративною діяльністю мають на меті націлити дітей помічати красу у навколишньому, опанувати технік декору, навчитися прикрашати різні речі, предмети інтер'єру, що підкреслює ужитковий характер декоративного мистецтва, його спрямування на створення соціально-цінних продуктів.

До видів декоративної діяльності належать **декоративне малювання і декоративне ліплення.** У декоративному малюванні діти ознайомлюються з стилізованими рослинними, тваринними і геометричними елементами, вчать розуміти їх призначення, малювати, потім поєднувати в орнаментальну композицію – орнамент, візерунок, розпис і декорувати ними форми, предмети, зображення. Набуті навички дошкільники використовують у оздобленні виліплених з глини чи тіста фігурок, паперових виробів (макетів будиночків, транспорту, оригамі-виробів), серветок чи рушників, дерев'яних предметів, іграшкових меблів [5, с. 280].

Головні орієнтири у роботі педагога: привернути увагу дітей до краси речей, предметів, які оточують, до творів декоративного мистецтва, пробудити естетичні почуття і на цій основі – бажання дітей опанувати технік декору (простого – фактурна обробка поверхні; ускладненого, що налічує у собі орнамент, візерунок, розпис) і набути уявлень про технік декорування (малюнок, вишивка, різьблення, ліплення, випалювання та ін.).

Декоративне ліплення передбачає створення дошкільниками посуду, декоративних пластин (прикрас, скульптур, кахлів), різних фігурок (іграшок) за мотивами народного мистецтва і складається з етапів: виготовлення предмета, а потім його декорування. У роботі з дошкільниками практикуються такі матеріали як глина, пластилін, тісто, воск – їх пластичність дозволяє передавати форму багатьох предметів на основі вихідних форм (куля, циліндр). Створення декоративних картин, кахлів передбачає опанування прийомами рельєфного зображення (барельєф, горельєф, контррельєф).

Основний акцент під час ліплення спрямовується на красу декору, що дозволяє оформити іграшку чи предмет у різний спосіб. Серед прийомів декору вирізняються:

пальцевий (згладжування поверхні, ямки, защіпи, прокручування защіпу, гофрування), штампований – за допомогою штампів чи загострених паличок (крапки, лінії, узор), гравірувальний (карбування, риткування) [5, с. 289].

У практиці сучасних ДНЗ намітилися тенденції до пошуку нових матеріалів для декоративної діяльності: використовуються сніг, мокрий пісок, а також різні покидькові матеріали, які утворюють цікаві ефекти, наприклад, при штампуванні шматками фактурних тканин (сітки, мішковини), пластиковим посудом тощо – все це розширює уявлення про їх виразні можливості. Педагог звертає увагу дітей, що важливо гарно виліпити декор, але цікаво його придумати самому. З цією метою педагог залучає дітей до сприймання предметів декоративного мистецтва, художніх творів народних майстрів, на зразках яких діти вчаться декоративному оформленню.

Опанування декоративної діяльності потребує педагогічного супроводу з раннього віку. Особливої популярності серед педагогів набули **альбоми з художньої творчості** для дітей через зручність їх використання у роботі: в них зазвичай наведено зміст занять, на малюнках чи фото відтворено послідовність опанування дитини тими чи іншими способами роботи, готовий виріб.

Аналіз альбомів по декоративній діяльності дошкільників українських видавництв «Генеза», «Ранок», «Видавнича книга Богдан» та ін. виявив їх широку палітру: альбоми дозволяють ознайомити дітей з різними народними промислами (петриківським розписом, опішнянською іграшкою та ін.), навчитися технік декорування у послідовному виготовленні зображення певного предмету (посуду, іграшки, предмету інтер'єру та ін.). Традиційно в окремих альбомах надаються твори для сприймання: розписи і дрібна пластика відомих митців – М. Тимченко, М. Приймаченко, К. Білокур, О. Скицюк, Н. Пати, Г. Собачко, Ф. Панка, Г. Яшкіна, О. Забари.

Звертає на себе увагу, що пропонувані педагогам альбоми розраховані на роботу з середнім і старшим дошкільним віком, дуже рідко – з молодшим; відсутні альбоми для дітей раннього віку. Також, на наш погляд, бажано було б розширити палітру творів для сприймання, особливо з огляду на фізичну і психічну акселерацію дітей, пов'язану з величезним інформаційним потоком, що стрімко змінює соціально-культурний простір, впливає на свідомість і культурні запити. А отже, не можна обмежувати сучасних дітей демонстрацією і вивченням тільки

загальновідомих творів, пропонувані у програмах ще на початку 1990-х років (тобто більше 20-ти років тому). Вважаємо необхідним залучати твори сучасних українських митців, які відображають своє світобачення, створюють нові декоративні техніки, що буде надзвичайно корисним для дітей у народженні їх ідей для власної творчості.

З цією метою нами у співавторстві з Очеретяною Н. В. було створено альбоми з художньої творчості дітей раннього, молодшого і старшого дошкільного віку серії «Диво-творчість» (видавництво «Зірка») [3; 4], альбом для старших дошкільників «Учимося в майстрів декоративно-ужиткового мистецтва: малюємо, ліпимо» (видавництво «Генеза») і методичні рекомендації до нього [2]. На прикладах окремих занять у цих та інших альбомах серії «Диво-творчість» окреслимо *змістові і методичні аспекти роботи з декоративної діяльності* з використанням їх ілюстративного і дидактичного матеріалів. З огляду на те, що декоративна діяльність базується на набутих вміннях у малюванні, ліпленні, аплікації й з свого боку сприяє їх розвитку, на кожному етапі дошкільного дитинства педагоги вирішують низку комплексних завдань паралельно із завданнями декоративної діяльності.

Завдання *декоративного ліплення з дітьми раннього віку* полягають у тому, щоб ознайомити їх з виробами народних майстрів у ході сумісного з педагогом розглядання орнаментованих предметів, іграшок, навчити розуміти їх призначення; у організованих іграх – сприяти виконанню дітьми елементарних дій з народними іграшками – створювати прості композиції (ставити дві іграшки на «гальявину» з картону; збирати кульки у «гусеничку», «сніговика»), грати в «хованки» з ними; слухати історії про народні іграшки, показувати форми і їх частини; здійснювати перші спроби прикрашання вже виліплених або картонних, пластикових предметів готовими кульками, качалочками та за допомогою палички, стеки, пальчика (поглиблення, крапочки, лінії). Для того, щоб підготувати руку малюка до виготовлення різних елементів декору, необхідно систематично пропонувати йому здійснювати ряд прийомів, які допоможуть ознайомитися з пластичними матеріалами і опанувати прийомів ліплення: розминання, вдиципування, шльопання, сплюскування – вони застосовуються під час виготовлення «оладок», «котлеток», «грудочок землі», «хлібних крихіток» тощо. Надалі малюки освоюють скачування пальчиком, надавлювання, розмазування і зможуть створити на заняттях у альбомах

«Пластилінові плямки», «Пластилінові горошинки» «кульки на крильцях сонечка», «цяточки у мухоморчика», «зернятка для курча», «ягідки на тарілочці» – для цього вони притискають вже зроблені дорослим кульки з тіста чи пластиліну до відповідних місць зображення у альбомі. Поступово дитина розумітиме, що речі й предмети можна прикрашати, тоді вони стають красивішими (заняття «Чашка для зайчика»). Чудовою ідеєю є декорування заздалегідь зроблених дорослим пластин у вигляді рибки, квітки, метелика, до яких діти притискають пальчиками кульки, шматочки різнокольорового пластиліну (ігри «Прикрасимо рибку», «Квіточка розпустилась»).

У підготовці до *декоративного малювання* доцільно пропонувати малюкам такі завдання: намалювати пальчиком у смужках, колоподібних предметах кольорові плямки – «ягідки», «цукерки», «вітамінки» – так поступово діти набуватимуть уявлення про орнаментальний ритм (заняття «Цукерки», «Ковбаска для котика» у альбомі «Кольорові горошинки»), дізнаватимуться, що прикрашати можна не тільки предмети, але й речі, одяг (заняття «Платтячка для іграшок», «Плямистий удавчик», «Павич»).

3-5-тирічні дошкільники у *декоративному ліпленні* продовжують знайомитися з можливостями матеріалів, що доцільно робити під час опанування формоутворювальних дій з тістом, пластиліном – скачування (у кульку), розкачування (у качалочку), загострення кульки, качалочки, перетворення качалочки в кільце, «равлик». Заняття у альбомі «Пластилінові цікавинки» допомагають опанувати ці прийоми: так, діти ліплять спортивні снаряди (заняття «У спортивній залі»), формують з двоколірної смужки «хатку» равлика (заняття «Сімейство равликів»), – як бачимо, тематика образів урізноманітнюється, а прийоми ліплення – ускладнюються.

Надалі діти практикуються з'єднувати деталі (кульки між собою – «гусеничка», «сніговик»), з качалочки утворювати «бубличок», з двох форм – качалочки і диска – «грибок», а також прикрашати вже готові вироби ліпним декором (кульками, горошинками, шматочками пластиліну, посипкою), а також – стекою, що урізноманітнює декор й помітно змінює зовнішній вигляд виробів. Так, діти вже не просто ліплять «бублички», а «нанизують їх на мотузочок» – приліплюють до зображення мотузочка на малюнку і прикрашають посипкою (заняття «Бублики з маком»); не тільки виготовляють «гудзики» різних форм, але й знаходять їм місце на «кишеньках»

(заняття «Кишеньки для одягу»), виготовляють «кульки морозива» і прикрашають їх різнокольоровими горошинками (заняття «Карамельне морозиво»). Педагог стимулює дошкільників створювати прості орнаменти (з качалочки і кульки) на предметах: заняття «Штурвал для капітана», «Майструємо годинники» та ін.

У *декоративному малюванні* у дітей формують уявлення про узор, розпис, вони вчать їх складати і прикрашати зображення й предмети – знання і уявлення набуваються у процесі споглядання зразків декоративного мистецтва – виробів майстрів, іграшок і різних предметів народних промислів. Цікаві завдання пропонуються у альбомі «Кольорові візерунки» (заняття «Крапанки» – складання і виконання орнаменту, «Яблука і груші» – створення на тарелі орнаментальної композиції тощо).

Старші дошкільники створюють більш складні композиції з різних елементів за мотивами природи, народних розписів, творів народних майстрів. Процес декоративної діяльності розгортається поетапно: від народження задуму, пошуку засобів для його втілення, до власного створення художньо-творчого продукту, визначення його місця у середовищі з розумінням його призначення. Прикладом такої роботи можуть слугувати виготовлення пластилінових персонажів впродовж кількох занять і розігрування з ними пластилінових казок на тлі альбомних декорацій (у «Казці про Крапотунчика» діти створюють Крапотунчика, Курча і Павучка; у «Казці про дружбу» – Білочку, Мишку і Сову тощо) [1].

Можливості старших дошкільників у *декоративному малюванні* зростають: діти вже можуть складати візерунки з головних і додаткових елементів, якими прикрашають речі, посуд, меблі, споруди та їх зображення, при цьому працюють над виразністю образу. Діти можуть порівнювати різні візерунки, в тому числі й на предметах і виробах різних промислів, виявляти їхні особливості, опанувати технік, наприклад, петриківського розпису та ін.

Як вже зазначалось нами вище, джерелом для декоративної діяльності виступають образи природи, твори народного декоративного мистецтва. Ідея, реалізована у альбомі «**Учимося в майстрів декоративно-ужиткового мистецтва: малюємо, ліпимо**» [2], полягала у тому, щоб зацікавити дітей твором митця, обіграти його зміст, далі – ознайомити з художньою технікою, близькою до техніки виконання роботи майстром і спонукати створити власну композицію за мотивами його твору.

У альбомі представлено зразки українського декоративного мистецтва, у тому числі – сучасного, що відкривається дітям роботами Р. Дудки, В. Томашевської, В. Матвієнко, А. Пікуша та ін., які добиралися відповідно *критеріїв*: присутність на картині одного, добре впізаного дошкільниками персонажа, відсутність значної кількості дрібних деталей, що заважає сприймати образ; відповідність тематики інтересам дошкільників (цікавий сюжет); задоволення пізнавальних потреб (знайомство з різними художніми стилями, видами декоративного мистецтва та його сучасними напрямками та ін.).

Наголосимо, що робота з альбомом доступна і в родинному вихованні, і в умовах ДНЗ та інших дошкільних закладів (центри розвитку, дозвілля). Заняття поєднують художню, мовленнєву, рухливу і творчу діяльність (що забезпечується різними видами завдань на Ігровій сторінці), дозволяють гнучко змінювати структуру заняття відповідно до потреб дошкільників, їх фізичного й емоційного станів, сплеску чи навпаки – зниження інтересу.

В сучасній зарубіжній мистецькій практиці роботи з дошкільниками і школярами активно практикуються методи, які дозволяють дитині бачити в картині (чи іншому художньому творі) насамперед стимул для особистого пізнання мистецтва, власної художньої творчості. За такого підходу акцент зміщується у бік самої дитини – що вона відчуває, що переживає у момент спілкування з твором, які думки щодо самої себе, змісту, засобів виразності народжується під час спілкування з художнім твором і створення арт-продуктів (*прикладом для нових ідей педагогів можуть слугувати книги іноземних фахівців, які перекладено на російську і українську мови: Мері-Енн Кол, Кім Сольга «110 креативних завдань для дітей 4-12 лет» (2009), Ф.Барб-Галль «Як розмовляти з дітьми про мистецтво ХХ століття» (2016), Маріон Дешаль «Давайте рисовать как великие художники» (2016)*). В нашому альбомі завдання, віршики на Ігровій сторінці викликатимуть і підтримуватимуть інтерес дітей до картини, оскільки їх зміст пов'язаний з тематикою художнього твору, а також дозволять задіяти мислення, розвинути дрібну моторику рук і психічні процеси – сприймання, увагу, спостережливість, висловитися. Окремі завдання, наприклад, малювання у повітрі, закріплюють формоутворювальні рухи, готують руку до виконання композиції.

Альбом надає багато можливостей для *художньо-творчого розвитку*: опанування елементів нових знань і ознайомлення з

новими способами й техніками декоративного малювання й ліплення, що відбувається у *художніх вправах*, одразу ж закріплюються у творчій роботі – закінчення зображення і створення самостійної композиції за мотивами твору митця.

Важливо, що педагог не надає попередньо зразка створення картини – у цьому *суттєва відмінність даної методики*: діти разом з педагогом практикують способи роботи з матеріалом і техніку зображення в контексті твору митця; завдання щодо створення своєї композиції передбачає самостійну художню творчість дитини, де вона самостійно придумує, реалізує свій задум і надписує свою роботу. Отже, дана методика дозволяє забезпечити перехід від зображувально-репродуктивної діяльності дитини (пов'язаної із засвоєнням техніки роботи з матеріалами й наслідуванням творчої манери, способів вираження митця) через частково-творчу (доповнення готового зображення деталями, частинами зображення) до самостійно-творчої (створення власного художнього образу). Педагог при цьому виступає фасилітатором, помічником, демонстратором зразків можливих способів зображень, комунікатором, який організує процес взаємодії дитини з художником через його твір. За такої умови активізується пізнання і креативність дитини, яка націлена не на зразок педагога, а на творче самовираження, що можливо навіть за різного рівня художнього досвіду: на початковому рівні діти можуть домальовувати окремі плями, ліпити елементи орнаменту тощо, на репродуктивно-зображувальному – імітувати способи зображення художника у завданні «Допоможе митцеві завершити його роботу»; на творчому – придумати і втілити різними техніками свій художній образ.

Розглянемо хід заняття з декоративного ліплення «Черепаша-мандрівниця» (за мотивами *керамічної композиції С. Герасименка*), що має на меті вправляти старших дошкільників у вдосконаленні навичок ліплення під час створення композиції черепахи з декоративних пластин у техніці рельєфу та оздоблення окремо виліпленими елементами.

На етапі *сприймання художнього твору* діти розглядають зображення незвичайної черепахи – керамічну композицію митця. Питання педагога «Що тут відбувається?» стимулюють дітей до уважного розглядання роботи майстра, висловлювання думок. Педагог може узагальнити відповіді дітей: «черепаха ніби колекціонер збирає враження від своєї подорожі і зберігає їх у вигляді малюнків», «тваринка багато мандрує і фотографує побачене», «будиночок черепахи – ніби пересувна художня виставка, завдяки якій

інші можуть побачити багатоманіття навколишнього світу». Вмотивовує дошкільників до створення зображення *ігрової ситуації*: «Під час мандрівки деякі малюнки на будиночку черепахи стерлися. Спробуймо їх відновити».

Етап аналізу засобів виразності може поєднатися з попереднім, оскільки у процесі обговорення діти з'ясовують, якими образотворчими засобами скористався художник (матеріали, колір, форма та ін.), щоб передати форму рептилії, об'ємність яблучка, кораблика на її будиночку тощо. Доцільними стануть *уточнюючі запитання*, що спрямуються увагу на ті чи інші можливості засобів виразності: *Що вам підказує, що черепаха мандрувала влітку? Як митець нам про це повідомив?* та ін.

Опанування способами роботи з художніми матеріалами й технікою зображення відбувається у завданні «Допоможи митцю закінчити його композицію». Спочатку діти розкачують качалкою червону, коричневі й сині кульки пластиліну, утворюючи пластини, з яких вирізують тюльпан, дахи-трикутники для будиночків та деталі кораблика, які наліплюються на відповідні частини зображення у альбомі. Далі діти відщипують шматочки пластиліну і прикріплюють до зображення лисички (жовтий), вовчика (білий, бузковий), котика (світло-коричневий), утворюючи плямочки на їх тілі. Маленькі пластилінові шматочки чи кульки бузкового, блакитного кольорів перетворюють на віконця будиночків. Наліплюючи більші й менші шматочки жовтого, червоного, оранжевого пластиліну близько один до одного, діти створюють рельєфне яблучко, а з світло- і темно-зеленого, жовтого – крону дерев. Роботу слід виконувати акуратно, так, щоб не виходити за контур. Крону дерев додатково можна оздобити стекою, роблячи невеликі заглибини. Низ тіла черепахи прикрашають вертикально розташованими оранжевими качалочками і різної величини коричневими шматочками пластиліну.

Виконання самостійної композиції за мотивами твору митця – передбачає створення дошкільниками художнього образу черепахи – казкової, фантастичної, морської та ін., а також з'ясування призначення свого виробу: посуд (чайник), прикраса житла (картина, кахлі), сувенір (оберіг), іграшка (свистунець) тощо. Заохоченню до творчості сприятиме гра-фантазія «Уяви, кого ще могла зустріти черепаха», а також завдання *Ігрової сторінки*: намалювати черепаху в повітрі; відшукати і розмалювати віконця у її будиночку; поміркувати над тим, що носитимуть на спині

черепахи, які живуть у морях, пустелях, на гірських схилах.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Декоративна діяльність у дошкільному віці потребує педагогічних впливів і реалізується в умовах ДНЗ системними заняттями з дітьми від раннього і до старшого дошкільного віку. На кожному етапі висуваються свої завдання декоративної діяльності: головним на заняттях з малюками 1–3-х років стає виготовлення найпростіших елементів декору; у 3–5-тирічному віці діти вчаться складати прості візерунки і прикрашати ними предмети одягу, речі, іграшки, свої зображення; старші дошкільники залучаються до виконання складних композицій з різних елементів за мотивами природи, народних розписів, творів народних майстрів.

Важливе значення у декоративній діяльності дітей має сприймання ними творів майстрів (іграшки, декоративні панно, скульптури, композиції тощо). Авторський альбом «Учимося в майстрів декоративно-ужиткового мистецтва: малюємо, ліпимо» дозволяє ознайомити дітей старшого дошкільного віку з українським декоративним мистецтвом, надає змогу пізнати різні техніки і долучитися до створення своєї композиції за мотивами творів митців.

Перспективним напрямом подальших наукових розвідок має стати розробка альбомів і методичних рекомендацій для педагогів у ознайомленні дітей дошкільного віку із різножанровими творами сучасного мистецтва.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Рагозіна В. В. Ліплення й розігрування пластилінових казок (соціалізуємо дошкільника). Методичні рекомендації для вихователів / Рагозіна В. В. // Шкільний світ. № 2 (58), лютий, 2016. – С. 18–33.
2. Рагозіна В. В. Учимося в майстрів декоративно-ужиткового мистецтва: малюємо, ліпимо. Шостий рік життя. Альбом для дитячої творчості та методичні рекомендації / В. В. Рагозіна, Н. В. Очеретяна. – Київ: Генеза, 2017. – 48 с. + 12 с. вкл. – (Серія «Маленький митець»).
3. Рагозіна В. В., Очеретяна Н. В. Універсальний альбом з художньої творчості для занять з дітьми 1-3-х років. Ч.1. Вид-во «Зірка» / В. В. Рагозіна, Н. В. Очеретяна. – 2015. – 35 с.
4. Рагозіна В. В., Очеретяна Н. В. Універсальний альбом з художньої творчості для занять з дітьми 3-5-ти років. Ч.1. Вид-во «Зірка». / В. В. Рагозіна, Н. В. Очеретяна. – 2014. – 35 с.
5. Сухорукова Г. В., Дронова О. О., Голота Н. М., Янцур Л. А. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: підручник / за заг. ред. Г. В. Сухорукової. – Київ: Видавничий дім «Слово», 2010. – 376 с.

6. Халезова Н. Б. Народная пластика и декоративная лепка в детском саду: Пособие для воспитателя. – М.: Просвещение, 1984. – 112 с.

BIBLIOGRAFIYA

1. Ragozina V. V. Liplennya u rozigrivannya plastilinovih kazok (sotsializuemо doshkilnika). Metodichni rekomendatsiyi dlya vihovateliv [Modeling and casting of clay tales (will socialize preschooler). Guidelines for educators]. Shkilniy svit, 2 (58), 2016. – S. 18–33.

2. Ragozina V. V., Ocheretyana N. V. Uchimosya v maystriv dekorativno-uzhitkovogo mistetstva: malyuemo, lipimo. Shostiy rik zhittya. Albom dlya dityachoyi tvorchosti ta metodichni rekomendatsiyi [Learn from the masters of decorative-applied art: drawing, sculpting. The sixth year of life. Album for children and methodical recommendations]. – Kyiv: Genez, 2017. – 48 s.

3. Ragozina V. V., Ocheretyana N. V. Universalniy albom z hudozhnoyi tvorchosti dlya zanyat z ditmi 1-3-h rokiv. Ch.1. [Universal album of artistic creativity for children 1-3 years. Part 1.]. – Kyiv: Vid-vo «Zirka», 2015. – 35 s.

4. Ragozina V. V., Ocheretyana N. V. Universalniy albom z hudozhnoyi tvorchosti dlya zanyat z ditmi 3-5-ti rokiv. Ch.1. [Universal album of artistic creativity for children 3-5 years. Part 1.]. – Kyiv: Vid-vo «Zirka», 2014. – 35 s.

5. Sukhorukova H. V., Dronova, O. O., Holota N. M., Yantsur L. A. *Obrazotvorche mystetstvo z metodykoi vykladannia v doshkilnomu navchalnomu zakladi* [Fine Art with teaching methods in kindergarten]. – Kyiv: Vydavnychi Dim «Slovo», 2010. – 376 s.

6. Halezova N. B. Narodnaya plastika i dekorativnaya lepka v detskom sadu: Posobie dlya vospitatelya [National plastic and decorative molding in the kindergarten: a manual for the educator]. – Moscow: Prosveschenie, 1984. – 112 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

РАГОЗІНА Вікторія Валентинівна –

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії дошкільної освіти і виховання Інституту проблем виховання НАПН України.

Наукові інтереси: художньо-естетичний розвиток дітей раннього віку, мистецька освіта дошкільників і молодших школярів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

RAHOZINA Viktoria Valentynivna –Ph.D,

Senior Research Officer, Leading Associate Research of the Laboratory of Preschool Education of the Institute of Problems on Education.

Circle of scientific interests: artistic-aesthetic development of children of early age, art education of preschool and primary school children.

УДК 675. 89. 43

РАЦУЛ ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ –

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри соціальної педагогіки та психології

Кіровоградського державного педагогічного університету

імені Володимира Винниченка

e-mail:Ratsul@i.ua

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
МАЙБУТНІМИ СОЦІАЛЬНИМИ ПЕДАГОГАМИ**

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Державне замовлення вимагає у формування такої особистості, яка здатна самостійно знаходити, оцінювати та використовувати одержану інформацію, досліджувати та аналізувати явища оточуючого світу, тому інформаційна компонента стає провідною складовою професійної підготовки спеціаліста, в якій би галузі він не працював. Дійсно, робоча сила стає одним із найдефіцитніших ресурсів як нашої області, так і країни в цілому, причому кількісний дисбаланс посилюється через низький рівень заробітної плати. Тому формування мотивації до підвищення освітнього і професійного рівня молоді

повинно стати національною ідеєю, національною стратегією.

У сучасному світі, де сучасні мультимедійні засоби й інформаційні технології (ІТ) посідають значне місце майже в усіх галузях людської діяльності, звертається увага на значний вплив цих технологій на навчання майбутніх соціальних педагогів. Вони майже щодня працюють із великим обсягом інформації у вигляді відомостей, доповідей, звітів, оглядів тощо. Цю інформацію слід редагувати, форматувати, організувати згідно поставленого завдання, тому викладачам слід мати сформовані навички й уміння роботи з комп'ютерною